

El temple de Súnion

JOSEP LLUÍS BRONCHAL

Elegia segona (de les *Elegies de Bierville*)

Súnion! T'evocaré de lluny amb un crit d'alegria,
tu i el teu sol lleial, rei de la mar i del vent:
pel teu record, que em dreça, feliç de sal exaltada,
amb el teu marbre absolut, noble i antic jo com ell.
Temple mutilat, desdenyós de les altres columnes
que en el fons del teu salt, sota l'onada rient,
dormen l'eternitat! Tu vetlles, blanc a l'altura,
pel mariner, que per tu veu ben girat el seu rumb;
per l'embriac del teu nom, que a través de la nua garriga
ve a cercar-te, extrem com la certesa dels déus;
per l'exiliat que entre arbredes fosques t'albira
súbitament, oh precís, oh fantasma! i coneix
per ta força la força que el salva als cops de fortuna,
ric del que ha donat, i en sa ruïna tan pur.

Carles Riba

La segona composició de les *Elegies de Bierville* (1939-1942) és una de les més breus i conegudes d'aquest poemari de Carles Riba. Ara no ens aturarem en aspectes globals sobre aquesta obra poètica, potser la més emblemàtica del seu autor i del segle XX en la literatura catalana.

El tema general d'aquesta elegia seria l'arrelament en el passat, considerat com una condició indispensable per a encarar-se al futur. Aquest temple mutilat de Súnion, en ruïnes, comunica a Riba un món de plenitud, la Grècia clàssica, que ha sabut guanyar, que ha vençut la mort, perquè roman dempeus amb tot el seu simbolisme. Alhora provoca una alegria espiritual en el poeta, que veu que el seu exili no és inútil ni tampoc el seu camí. S'hi entreveu l'esperança en el futur.

L'exiliat Riba, que visità aquest temple l'any 1927, deixava enrere un món enfonsat: el seu propi país; però també aquelles ruïnes nobles es consoliden com un món en permanència. Tot i l'ensorrada amb motiu de la desfeta de la guerra civil, algunes columnes han restat dretes i seran els fonaments per a refer el temple. El poeta convertirà Súnion en símbol d'una determinada realitat, la seva i

la del seu país, i lluitarà per mantenir la llengua i la cultura en aquells moments tan terribles. L'empresa no serà debades.

Per tant, Súnion és l'evocació del famós temple grec, i en una bella metàfora es referirà al seu propi país i a la pròpia experiència personal de poeta. Una part del seu món es va ensorrar, però després ell va col·laborar decisivament a reconstruir aquell temple que havia perdut algunes columnes.

Tanmateix, tot no era perdut. Restaven la llengua i la cultura, i aquesta evidència li fa exclamar:

Súnion! T'evocaré de lluny amb un crit d'alegria.

Aquesta invocació la va recuperar Riba d'un poeta parnassià francès de finals del segle XIX i inicis del XX, Jean Moréas, que va influir sobre el primer Riba i que maldava per recuperar el món clàssic.

L'Elegia II la podem estructurar en dues parts ben definides. La primera fins al primer hemistiqui del vers setè, i la segona, del segon hemistiqui del vers setè fins al final. Es tracta de parts força diferents argumentalment. En la

primera hi ha una evocació i descripció temporal: un marc geogràfic i real del temps, la situació de privilegi sobre el mar del temple, el seu estat ruïnós i les columnes sepultades sota l'aigua. La segona part ens presenta el temple físic de Súnion i el relaciona amb diversos personatges; la transposarització del mariner i de l'exiliat fan referència al mateix Riba. Els primers quatre versos assenyalen alguns aspectes clau del temple. En el primer vers contrasta l'allunyament físic: *T'evocaré de lluny*, amb l'aproximació espiritual: *amb un crit d'alegria*. Hi ha un element o referència concreta, la blancor que resta del marbre del temple, *noble i antic jo com ell*. Aquí Riba s'atorga una sèrie de trets que, de fet, corresponen al temple, dos elements retòrics. La comparació entre ell i el temple no és gratuïta; ell s'equipara a la funció de sacerdot d'una llengua i una cultura: és l'oficiant. El marbre és un material noble que pot arribar a resistir el pas de les generacions i representa un absolut valor moral més que material. En els versos 5-7 es parla d'un temple que és en ruïnes i mutilat. El poeta fa una evocació de la seva passada grandesa: *Tu vetlles, blanc a*